

УДК 336.714

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-278-1-13

МЕГЕЙ В.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

У статті досліджено особливості діяльності інвестиційних фондів зарубіжних країн на сучасному етапі. Розкрито роль та значення інститутів спільного інвестування. Проаналізовано стан глобального функціонування інвестиційних фондів. Досліджено типи та види популярних інвестиційних фондів серед домогосподарств. Розкрито вікову структуру власників інвестиційних фондів у США.

Ключові слова: інвестиції, інститут спільного інвестування, інвестиційний фонд, компанія з управління активами, пайовий інвестиційний фонд, регульовані відкриті інвестиційні фонди.

MEHEI V.

Kyiv National University of Trade and Economics

FOREIGN EXPERIENCE OF JOINT INVESTMENT INSTITUTIONS FUNCTIONING

The article is investigated the peculiarities of the activity of investment funds of foreign countries at the present stage. The role and importance of joint venture institutions is revealed. It has been found that the main advantages of joint investing institutes, from the point of view of investors are the potential for high returns compared to traditional ways of saving and multiplying capital, and less time spent on investment management. Other advantages include diversification of investments, absence of a minimum term of investment (in case of investing in open-end investment funds) and possibility to withdraw the invested funds quickly if necessary. The state of global functioning of investment funds is analyzed. Current trends in the development of investment funds in the world are characterized by an increase in the number of investment funds and an increase in the volume of assets of investment funds. The number of regulated open-ended funds is the leader in Luxembourg, France, Ireland and Germany. Investment funds assets located in the United States are one of the most popular regions in which joint venture institutions operate and find their assets. The countries of Europe rank second among the regions of origin of co-investment institutions and their assets. It is determined that the largest share in the structure of assets of investment funds belongs to the assets of mutual funds and the smallest to the assets of unit trusts. Types and kinds of popular mutual funds among households are investigated. The main tendencies of investment activity in the world are the high level of investment activity of individual investors who own investment funds. It is revealed that small investors are most interested in, as a rule, open-ended investment funds that constantly offer for sale their securities in an effort to raise capital and fulfill the requirements of the owners of securities for their redemption. The age structure of investment fund owners in the US is revealed. It is shown that the largest share among the individuals-contributors was occupied by the generation from 38 to 53 years.

Keywords: investments, joint investing institutes, investment fund, management of assets companies, unit investment fund, regulated open-end investment funds.

Постановка проблеми. Досвід розвинених країн свідчить, що при ефективному функціонуванні інвестиційних фондів досягається значний економічний ефект. В умовах інституційних трансформацій функціонування фінансового ринку вимагає побудови стабільно функціонуючих інститутів спільного інвестування, які можуть стати ключовим чинником економічного зростання. Інститути спільного інвестування трансформують інвестиції в реальний сектор економіки, спрямовуючи їх на розвиток пріоритетних напрямків економіки. Інвестиційні фонди ефективно акумулюють, використовують та розподіляють інвестиційні ресурси широкого кола суб'єктів інвестиційної діяльності: домашніх господарств, юридичних осіб, зокрема, фінансових установ, нефінансових корпорацій, центральних урядів. Нині для України актуальним є питання активізації діяльності інститутів спільного інвестування на фінансовому ринку.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок в розробку теоретико-методологічних засад діяльності інституційних інвесторів зробили такі зарубіжні вчені, як М. Алексєєв, З. Боді, Дж. Вільямс, Р. Габард, Л. Гитман, М. Джонк, М. Йенсен, А. Кейн, Г. Марковіц, А. Маркус, Р. Мертон, П. Самуельсон, Дж. Трейнор, А. Трифа, Ф. Фабозці, Ю. Фама, У. Шарп, М.С. Шоулс та ін. Особливостям діяльності інститутів спільного інвестування присвячено дослідження і вітчизняних науковців: Т. Бороденко [1;2], В. Бутузова, О. Ватаманюка, В. Вергуна [3], А. Камінського, В. Коверди [3], В. Корнеєва, Т. Косової, Д. Леонова [3], О. Любкіна, С. Науменкова, Д. Незнайка [4], Я. Соломки, Г. Соломіної, О. Ступницького, Н. Торопіна, Л. Фурдичка [5], І. Шкури, І. Шпаковича [6], С. Юрія та ін.

Метою статті є вивчення тенденцій функціонування інститутів спільного інвестування у зарубіжних країнах.

Викладення основних результатів дослідження. Посилення інтеграційних процесів, здійснення якісних перетворень у всіх сферах суспільного життя обумовлюють необхідність відповідних трансформацій фінансової системи України [7, с. 5], зокрема, фінансового ринку, невід'ємною складовою частиною якого є інститути спільного інвестування (ІСІ). ІСІ є одним із найбільш ефективних механізмів

залучення інвестицій та здійснення інвестиційної діяльності у країнах з високорозвиненою економікою [6, с. 1]. Вони є ефективним інструментом нагромадження значних капіталів, обіг яких забезпечує гармонійний розвиток національної економіки.

Незалежно від національної специфіки, назв та особливостей формування, сучасного регламентування національним законодавством діяльності таких інститутів можна виділити ознаки, за якими вони можуть бути класифіковані. Значення процесу інвестування в економіці будь-якої країни важко переоцінити, адже інвестиції виступають основою усього процесу розширеного суспільного відтворення. В розвинених національних економіках ІСІ, поряд з недержавними пенсійними фондами та страховими компаніями, є одними з найбільш потужних інституціональних інвесторів, які здатні акумулювати кошти населення та трансформувати їх в інвестиційні ресурси. Основними перевагами ІСІ, з точки зору інвесторів, є потенційно висока дохідність, порівняно з традиційними способами збереження та примноження капіталу, та менші витрати часу на управління інвестиціями. Об'єднання коштів багатьох окремих інвесторів дозволяє ІСІ виходити на фондовий ринок та користуватись перевагами великих інституційних інвесторів. Серед інших переваг – диверсифікація інвестицій, відсутність мінімального терміну інвестицій (у випадку вкладання коштів у відкриті інвестиційні фонди) та можливість досить оперативно вилучити вкладені кошти у випадку необхідності.

Спільне інвестування через небанківські фінансово-кредитні установи у вигляді ІСІ відіграють помітну роль у функціонуванні сучасної моделі економічного розвитку. ІСІ як фінансові посередники грошового ринку, здійснюють акумуляцію заощаджень і розміщення їх у дохідні активи, зокрема, у довгострокові у цінні папери та кредити. У розвинених країнах інвестиційні фонди є могутніми фінансовими структурами, розвиток яких безпосередньо пов'язаний з розвитком середнього класу в країні, зі зростанням його заощаджень та інвестиційних уподобань. Якраз через вказані фонди цей клас може зручно і вигідно реалізувати свої інвестиційні можливості. Спільне інвестування пов'язане із функціонуванням інвестиційного ринку, розвитком його видів і сегментів, станом його кон'юнктури [1, с. 110]. Інвестиційні фонди в світі не тільки акумулюють значні капітали та спрямовують їх у пріоритетні галузі економіки, а й виявляють надзвичайно високий рівень адаптації до нестабільного середовища функціонування [1, с. 2]. Найбільш розвиненими осередками та законодавцями світових тенденцій у розвитку спільного інвестування є країни Західної Європи і США [3, с. 6].

Держава за рахунок регуляторної політики може відносно за короткий термін (за прикладом Ірландії) фактично створити потужну індустрію спільного інвестування, яка здатна успішно конкурувати на глобальному рівні. В той же час, і приклад Ірландії з Люксембургом, і досвід «старих» фінансових ринків (на кшталт США та Великобританії), свідчать, що розвиток спільного інвестування безпосередньо пов'язаний з рівнем життя в країні [2, с. 85].

Для вивчення зарубіжного досвіду діяльності інститутів спільного інвестування необхідно проаналізувати кількість інвестиційних фондів у світі, кількість компаній з правління активами, які управляють активами інституційних інвесторів, частки різних типів клієнтів галузі управління активами, активи інвестиційних фондів в управлінні в деяких країнах світу, розподіл активів інвестиційних фондів.

Станом на кінець II кварталу 2019 р. у світі функціонувало 121 038 світових регульованих відкритих фондів, що на 37 256 (30,78 %), більше, ніж у 2008 р. Отже, впродовж 2008 – II кварталу 2019 р. їх кількість зростала. Разом з тим, частка європейських регульованих відкритих інвестиційних фондів зменшилася із 57,56 % до 46,64 %, а їхня кількість збільшилася з 48 221 до 56 452 інвестиційних фондів. Це свідчить про зростання попиту на такі інвестиційні фонди у Європі (рис. 1).

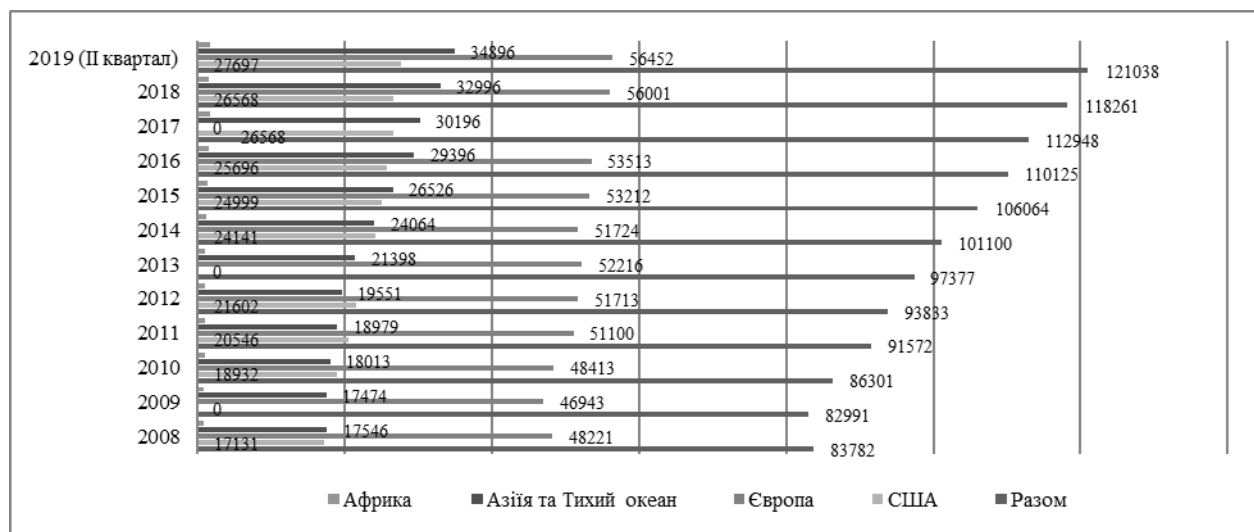

Рис. 1. Динаміка кількості регульованих відкритих інвестиційних фондів у світі за 2008 – II квартал 2019 р.
Джерело: побудовано автором за даними [8]

За даними The Independent Directors Council [8], в регіональному розрізі по Європі у II кварталі 2019 р. за кількістю регульованих відкритих фондів лідером є Люксембург, де зосереджено 14 851 фондів і частка яких складає 12,27 % від загальної кількості таких фондів у світі. Друге місце у Європі за кількістю фондів посідає Франція – 10 779 інвестиційні фонди, частка яких складає 8,91 %. Третє місце посідає Ірландія – 7 528 інвестиційних фондів, четверте Німеччина – 6 246 інвестиційні фонди.

Кількість американських регульованих відкритих інвестиційних фондів у II кварталі 2019 р. зростає, у порівнянні з 2008 р., на 38,15 % і налічувала 27 697 фонди. Частка американських регульованих відкритих інвестиційних фондів у структурі усіх регульованих фондів збільшилася у II кварталі 2019 р., в порівнянні з 2008 р., з 20,45 % до 22,88 %. В регіональному розрізі по Америці у II кварталі 2019 р. за кількістю регульованих відкритих фондів лідером є Бразилія, де зосереджено 10 549 інвестиційних фондів, частка яких складає 8,72 % від загальної кількості таких фондів у світі. Друге місце у Америці за кількістю фондів посідає США – 10 058 фондів, частка яких складала 8,31 %.

Дослідження показують, що розмір ринку регульованих фондів у певній країні чи регіоні залежить від широкого спектру факторів: доступу до добре розвинених ринків капіталу; попиту домогосподарств на добре диверсифіковані інвестиції; сильного та відповідного регулювання фондів та фінансових ринків; наявності структур розподілу, що полегшують доступ до регульованих фондів; регульованих прибутків і витрат фонду, у порівнянні з іншими доступними інвестиційними продуктами; демографічної ситуації; високого або підвищеного рівня економічного розвитку [5].

Протягом 2007–2018 рр. відбулося зростання обсягу активів інвестиційних фондів у Європі із 7,1 трлн EUR у 2007 р. до 12,5 трлн EUR у 2018 р. (або на 76,06%) (рис. 2).

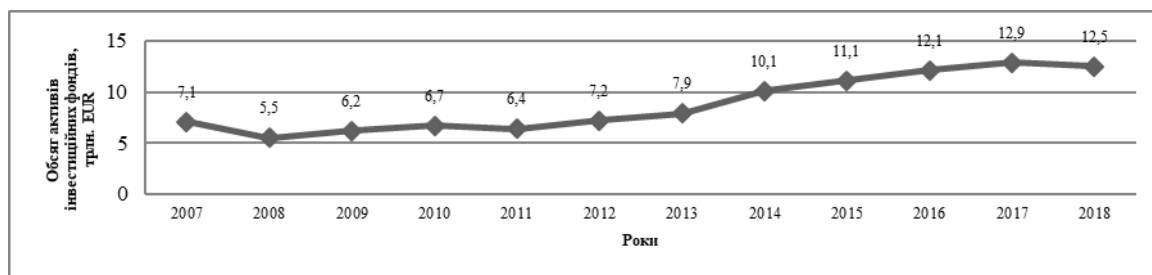

Рис. 2. Динаміка зміни обсягу активів інвестиційних фондів у Європі за 2007–2018 рр., трлн EUR

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Обсяг активів інвестиційних фондів у 2018 р. дорівнював 12,5 трлн EUR. Порівняно з 2017 р. обсяг активів зменшився на 0,4 трлн EUR., а в порівнянні з 2007 р. збільшився на 5,4 трлн EUR або у 1,8 разу. Найменший обсяг активів інвестиційних фондів спостерігався у 2008 р., а у 2009 р. знову відбулося збільшення обсягу активів інвестиційних фондів на 0,7 трлн EUR (11,3 %). Разом з цим найбільший обсяг активів інвестиційних фондів спостерігався у 2017 р. – 12,9 трлн EUR.

Активи інвестиційних фондів, які знаходяться у США, є одним із найпопулярніших регіонів функціонування інститутів спільного інвестування та знаходження їх активів. Країни Європи займають друге місце серед регіонів походження інститутів спільного інвестування і знаходження їх активів. Третє місце займає Австралія, четверте – Бразилія, п'яте – Канада, а шосте припадає Японії. На рис. 3 відображено динаміку чистих активів у семи найбільших регіонах світу.

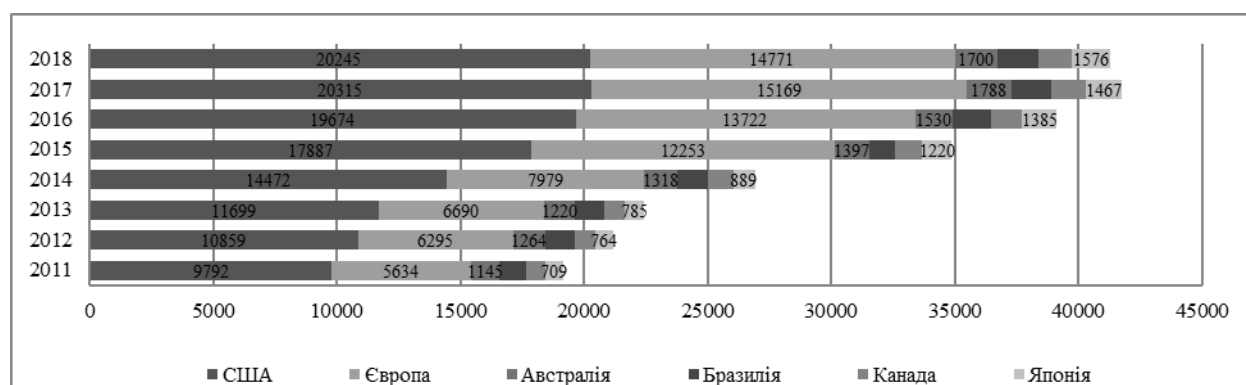

Рис. 3. Географічні тренди у активах інвестиційних фондів протягом 2011–2018 рр., мільйонів EUR

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція до зростання активів, які зосереджують у США. Згідно з даних рис. 3, обсяг активів інвестиційних фондів, які зосереджувалися у США, зріс з 9 792 млн EUR у 2011 р. до 20 245 млн EUR, або 51,63 %. Разом з цим, активи інвестиційних фондів, які знаходилися у Європі, зростають не стабільно. Частка Японії є найменша, хоча вона збільшилася на 55,01 %.

У 2018 р. найбільший обсяг активів інвестиційних фондів зосереджувався у США – 60 % від загального обсягу активів в управлінні у світі. Загальний обсяг активів інвестиційних фондів, який знаходився у Європі, становив 33,60 %. Згідно з рис. 4, тільки близько 3,82 % активів інвестиційних фондів знаходиться в Японії (рис. 4).

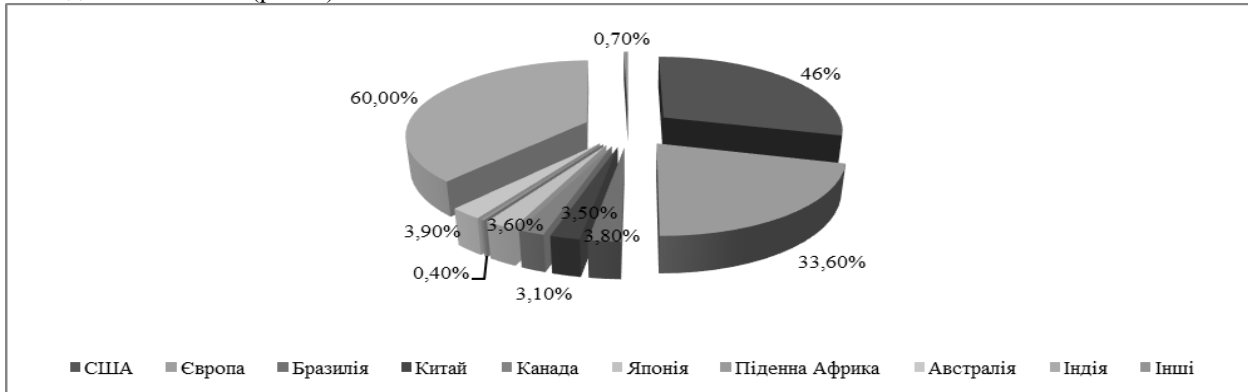

Рис. 4. Географічні тренди у активах інвестиційних фондів на кінець 2018 р., %

Джерело: побудовано автором за даними [10]

На кінець 2017 р. 67 % активів Європейського інвестиційного фонду управлялись у чотирьох країнах Європи – Великобританії, Франції, Німеччині та Швейцарії (рис. 5).

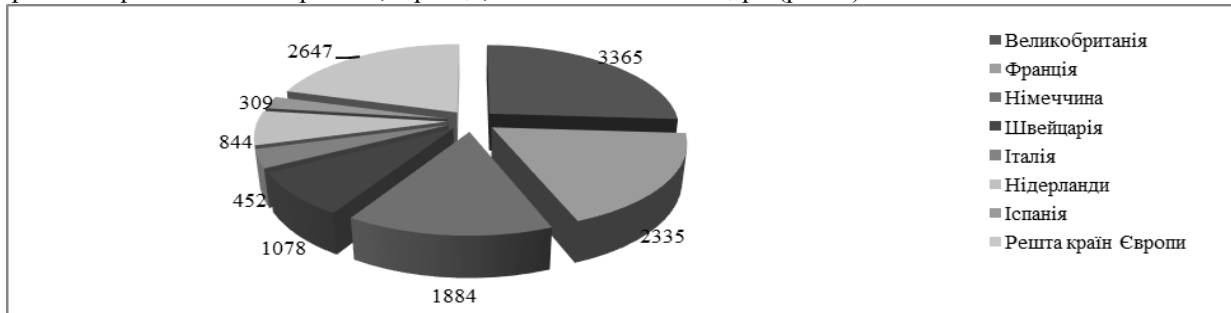

Рис. 5. Географічні тренди у активах інвестиційних фондів на кінець 2017 р., млрд EUR

Джерело: побудовано автором за даними [10]

У 2017 р. найбільшим ринком управління активами у Європі була Великобританія – 3 365 млрд EUR (26,06 %). Друге місце зайняла Франція – 2 335 млрд EUR (18,08 %). Значна кількість активів інвестиційних фондів в управлінні знаходилася і у Німеччині – 1 884 млрд EUR (14,59 %). Дана концентрація відображає досвід вище зазначених країн сфері надання фінансових послуг, а також пул заощаджень.

Необхідно розглянути вкладників коштів в інвестиційні фонди. У Європі клієнтами галузі управління активами є інституційні інвестори та роздрібні клієнти. До групи інституційних інвесторів відносяться пенсійні фонди, страхові компанії, банки, великі корпорації та інші установи. Загалом на ринку спільного інвестування роздрібні клієнти, як правило, є найважливішими клієнтами (рис. 6).

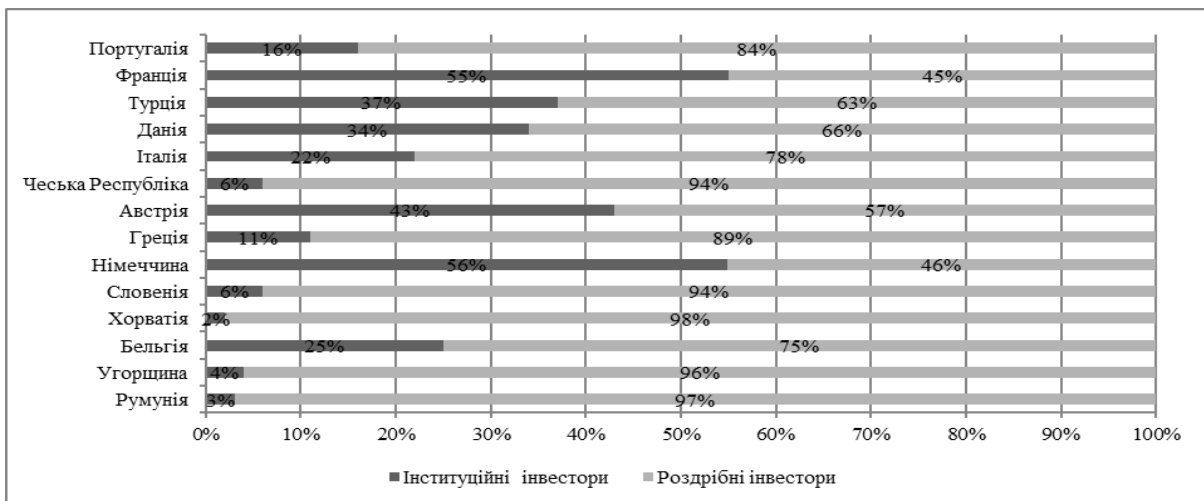

Рис. 6. Частка різних типів клієнтів галузі управління активами у Європі на кінець 2017 р., % від загальної кількості клієнтів

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Загалом за останні роки зросла частка роздрібних клієнтів у загальній структурі інвесторів. У 2017 р. найбільша частка роздрібних клієнтів у загальній структурі клієнтів за типами клієнтів була у Хорватії – 98 %, Румунії – 97 %, Угорщині – 96 %, від загальної кількості клієнтів. Найменшу частку у структурі зайняли роздрібні клієнти у Франції – 45 %.

Впродовж останніх років вагому роль на ринку спільного інвестування відіграють страхові компанії та пенсійні фонди як інституційні інвестори (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка грошових коштів, інвестованих інвесторами в інвестиційні фонди,
за типами інвесторів у Європі у 2008–2017 рр.**

Рік	Страхові компанії, пенсійні фонди		Домогосподарства		Інші фінансові посередники		Грошово-фінансові установи, нефінансові корпорації, центральний уряд	
	трлн EUR	%	трлн EUR	%	трлн EUR	%	трлн EUR	%
2008	1,5	31,91	1,5	31,91	0,8	17,02	0,9	19,15
2011	2,5	40,98	1,6	26,23	1,1	18,03	0,9	14,75
2014	3,9	42,39	2,3	25,00	2,0	21,74	1	10,87
2015	4,2	41,58	2,6	25,74	2,2	21,78	1,2	10,89
2016	4,5	42,45	2,6	24,53	2,4	22,64	1,1	10,38
2017	4,9	41,88	2,9	24,79	2,7	23,08	1,2	10,26

Джерело: побудовано автором за даними [10]

У 2017 р. із загального обсягу інвестованих грошових коштів – 41,88 % (4,9 трлн EUR) – склали грошові кошти інвестовані страховими компаніями та пенсійними фондами. Із табл. 1 можемо побачити позитивну тенденцію до зростання обсягу грошових коштів інвестованих страховими компаніями та пенсійними фондами у структурі загального обсягу інвестованих грошових коштів – із 1,5 трлн EUR у 2008 р. до 4,9 трлн EUR у 2017 р. (або у 3,3 рази).

Цілком аргументованою виглядає позиція, що основними споживачами фінансових послуг інвестиційних фондів на сучасному етапі є домогосподарства (фізичні особи) з доходами вище середнього рівня. Саме ця категорія громадян здатна формувати заощадження, які надалі спрямовуються на ринок спільного інвестування [2, с. 89]. Також у 2017 р. порівняно з 2016 р. зріс обсяг інвестованих грошових коштів домогосподарствами у структурі інвестованих грошових коштів, але тільки з 24,53 % до 24,79 %. Станом на кінець 2017 р. порівняно з кінцем 2008 р. обсяг грошових коштів інвестованих домогосподарствами зріс з 1,5 трлн EUR до 2,9 трлн EUR, але у структурі від усіх інвестованих грошових коштів зменшився з 31,91 % до 24,79 %. У структурі усіх інвестованих грошових коштів, зріс обсяг грошових коштів інвестованих грошово-фінансовими установами, не фінансовими корпораціями і центральними урядами з 19,15 % у 2008 р. до 10,26 % у 2017 р., але в той же період зріс обсяг інвестованих грошових коштів іншими посередниками – з 17,02 % до 23,08 %.

На кінець 2017 р. у Європі найбільша частка інвестованих грошових коштів припадала на інвестовані грошові кошти страховими компаніями та пенсійними фондами (4,86 млрд EUR) (рис. 7).

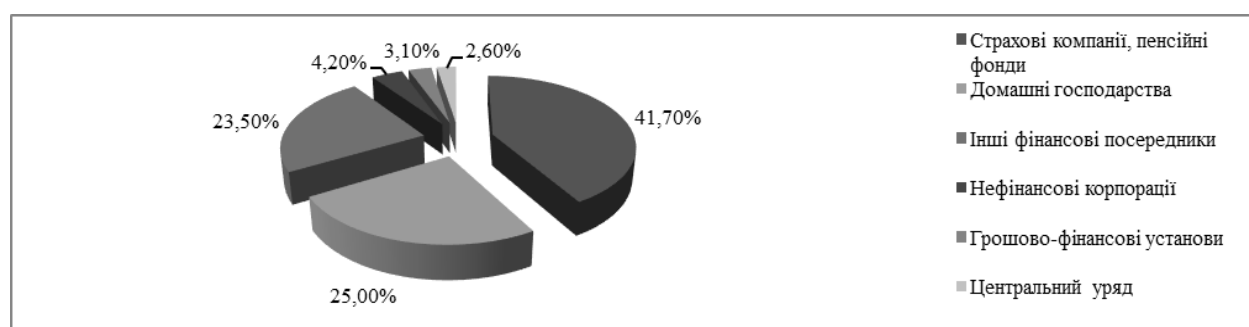

Рис. 7. Розподіл інвестованих грошових коштів категоріями інвесторів у Європі у 2017 р., %

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Вага інвестованих грошових коштів домогосподарствами в розмірі усіх інвестованих грошових коштів становила 2,912 млрд EUR, або 25 %. Найменша частка належала інвестованим грошовим коштам центральними урядами – 301 млрд EUR, або 2,60 %. На інвестовані грошові кошти грошово-кредитними установами припадало тільки 3,10 %.

Розглядаючи географічну структуру категорій інвесторів (рис. 8), можна зазначити, що найбільшу частку серед інвесторів займають страхові компанії, пенсійні фонди у Великобританії (1 134 млрд EUR), Нідерландах (831 млрд EUR) та Швеції (275 млрд EUR). Досить значними були домогосподарства у Німеччині (651 млрд EUR), Італії (538 млрд EUR) та Великобританії Люксембурзі (365 млрд EUR).

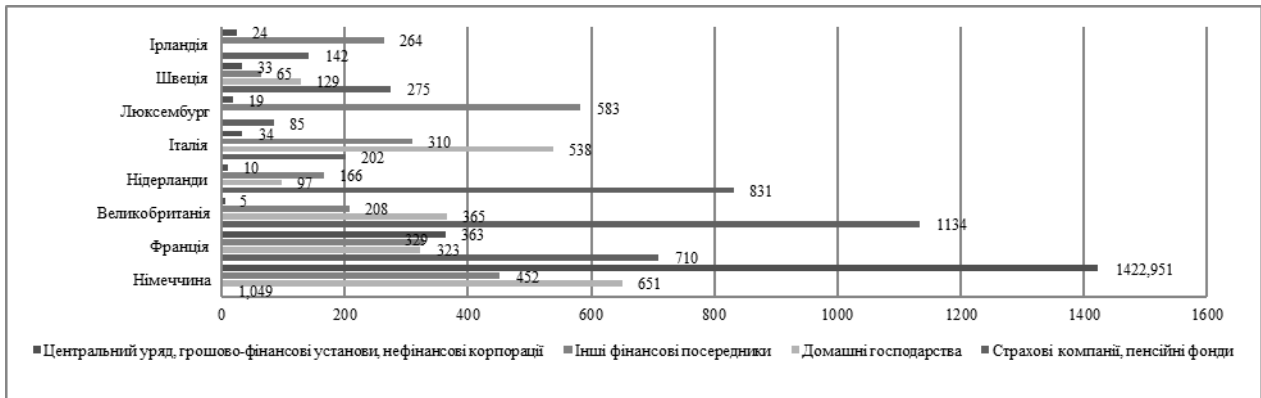

Рис. 8. Розподіл інвесторів інвестиційних фондів за категоріями у деяких країнах Європи у 2017 р., млрд EUR
Джерело: побудовано автором за даними [10]

На нашу думку, необхідно проаналізувати володіння таких інвесторів інвестиційних фондів, як домогосподарства. На кінець 2017 р. найбільшу кількість інвестованих грошових коштів було здійснено інвесторами-домогосподарствами Німеччини – 651 млрд EUR (рис. 9).

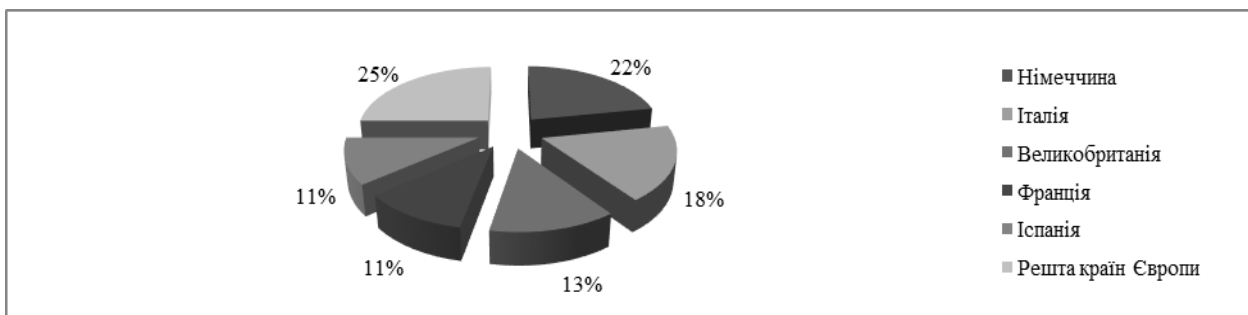

Рис. 9. Розподіл країн Європи, у яких інвестиційними фондами володіли домогосподарства у 2017 р., %
Джерело: побудовано автором за даними [10]

Як видно з рис. 9, значна кількість грошових коштів було інвестовано інвесторами-домогосподарствами у Італії – 538 млрд EUR (18 %), у Великобританії – 365 млрд EUR (13 %), Франції – 323 млрд EUR (11 %), Іспанії – 313 млрд EUR (11 %). Тобто фізичні особи вище зазначених країн мають можливість робити заощадження і активно їх використовувати для вкладання у різноманітні фінансові інструменти.

Інвестиційні компанії поділяються на фонди закритого та відкритого типу. Перші (Publicly Traded Funds) емітують акції, які не викупаються ними у інвесторів і підлягають обігу на фондовому ринку з погашенням після закінчення терміну діяльності фонду. Оскільки ринкова вартість зростає і знижується в залежності від попиту та пропозиції, ціни паїв цих фондів будуть з премією (у більшості випадків) або зі знижкою від вартості їхніх чистих активів. Другі викупають акції у інвесторів протягом всього часу існування за ціною, еквівалентною відповідній частці активів компанії. Інша назва відкритих фондів – взаємні (Mutual Funds). Це найпоширеніший тип ІСІ як в Америці, так і в усьому світі. Діяльність взаємних фондів контролюється Комісією з бірж і цінних паперів – Securities and Exchange Commission (SEC) – на підставі закону про цінні папери. Взаємні фонди мають право випускати тільки звичайні акції, дохід за якими для інвестора не можна визначити заздалегідь. Він залежить від успішності керування капіталом фонду. Якщо інвестор бажає, щоб ринкова ціна кожного паю відображала прямо вартість чистих активів фондового портфеля, фонд із відкритим доступом кращий, ніж фонд із закритим доступом. Саме він вносить початковий капітал при створенні трасту (не менше 100 тис. дол. США), в обмін на який отримує відповідний пакет сертифікатів, що розповсюджуються між дрібними інвесторами. Статична структура активів УІТС позбавляла їх можливості реагувати на зміни кон'юнктури ринку, але й захищала від зловживань керуючих активами. Взаємні фонди можуть створюватись кількох видів: траст, партнерство, обмежене партнерство, окремий рахунок. Трастова форма аналогічна будь-якому трасту, тобто інституту, який здійснює управління інвестиційним портфелем або іншим майном за дорученням клієнта. Взаємний фонд, створений в такій формі, управляється радою піклувальників, які захищають інтереси клієнтів фонду. Взаємний фонд у вигляді окремого рахунку створюється як певний самостійний рахунок спонсора компанії, на який перераховуються суми, акумульовані при продажі акцій або пайових сертифікатів взаємного фонду, а також кошти, які вносить спонсор при заснуванні компанії. Коли розмір початкового капіталу сформований, окремий рахунок регулюється відповідно до закону і набуває права юридичної особи. В деяких випадках окремий рахунок може управлятися самостійною радою піклувальників чи директорів. У цьому випадку спонсор діє як консультант з інвестицій і бере на себе функції з продажу сертифікатів та акцій дрібним інвесторам [11, с. 324].

На кінець 2018 р. найбільша частку у структурі активів інвестиційних фондів припала на активи пайових інвестиційних фондів – 17 707 млрд дол. США, або 82,75 %, а найменша – на активи пайових інвестиційних трастів – 70 млрд дол. США, або 0,33 % (рис. 10).

Рис. 10. Динаміка зміни обсягу чистих активів інвестиційних фондів (за видами) у США, млрд дол. США
Джерело: побудовано автором за даними [9]

В останні вісім років спостерігається тенденція до зростання обсягу активів пайових інвестиційних фондів, якими володіють домогосподарства – з 11 831 до 17 707 млрд дол. США (1,5 разу). За аналізований період спостерігається тенденція і до зростання обсягу активів біржових інвестиційних фондів, якими володіли домогосподарства з 992 до 3 371 трлн EUR. З період 2008–2018 рр. не має тенденція до зростання обсягу активів закритих фондів та пайових інвестиційних трастів.

У 2018 р. приблизно 99,5 млн індивідуальних інвесторів володіли взаємними фондами, а на кінець 2018 р. ці ж інвестори утримували 89 % загальних активів пайових фондів безпосередньо або через пенсійні рахунки. Рівень володіння пайовими фондами домогосподарств залишається відносно стійким з 2000 р. Загалом у 2018 р. 43,9 % домогосподарств США, або 56,0 млн (рис. 11).

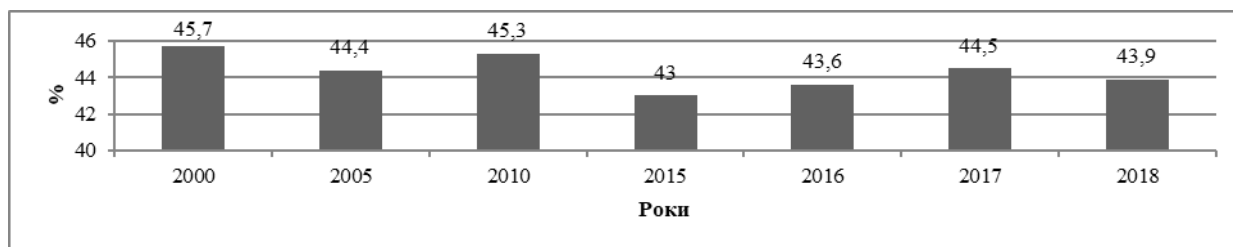

Рис. 11. Динаміка частки домогосподарств, що володіли взаємними фондами в США з 2000 по 2018 р., %
Джерело: побудовано автором за даними [9]

У 2018 р. спостерігалось зниження рівня володіння домогосподарств пайовими фондами на 0,6 %, порівняно з 2017 р. За аналізований період найнижчий рівень володіння пайовими фондами спостерігався у 2015 р. – 43 %. Крім того, частка домогосподарств у загальній структурі інвесторів пайових інвестиційних фондів була найбільшою у 2000 р. – 45 %.

У 2018 р. найбільшу частку серед фізичних осіб-вкладників займало покоління віком від 38 до 53 років – 52 % (рис. 12).

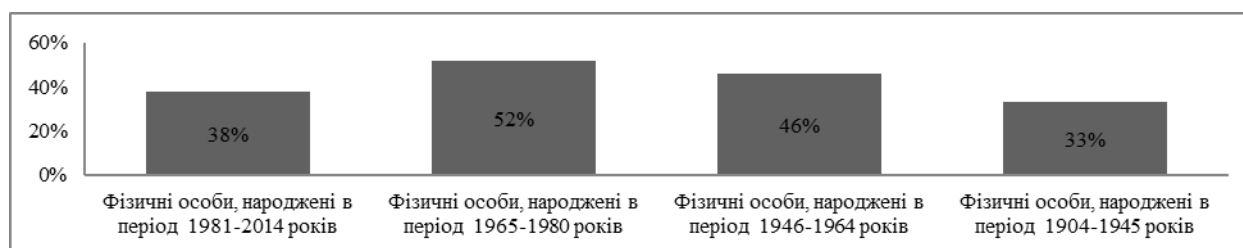

Рис. 12. Частка домогосподарств США, що володіли взаємними фондами у 2018 р., %
Джерело: побудовано автором за даними [9]

38 % домогосподарств, від загальної кількості домогосподарств, віком від 18 до 37 років володіли взаємними фондами у США, а 46 % домогосподарств, народжені між 1946 та 1964 рр. та 33 % домогосподарств, народжені між 1965 та 1980 рр., мали пайові фонди у 2018 р.

Дрібних інвесторів найбільше цікавлять, як правило, інститути спільного інвестування відкритого типу, які постійно пропонують для продажу свої цінні папери в прагненні збільшити капітал і виконують

вимоги власників цінних паперів щодо їх викупу. Продаж і купівля акцій або паїв здійснюються за ціною, еквівалентною відповідній вартості активів інституту спільного інвестування, скоригованою на розмір комісійного збору. Тобто такі інститути мають змінний капітал. Це довірчі пайові фонди в Англії, інвестиційні компанії зі змінним капіталом або спільні фонди інвестицій у Франції, Бельгії та Люксембурзі, інвестиційні фонди в Німеччині, фонди інвестицій у цінні папери в Іспанії, взаємні фонди в США. Вони можуть мати форму як юридичної особи, так і інституту спільного інвестування контрактного типу [8].

Різке падіння світових цін на акції припинило зростання чистих активів регульованих фондів у 2018 р. Чисті активи у світових регульованих фондах зменшились з 49,3 трлн дол. США у 2017 р. до 46,7 трлн дол. США у 2018 р. (на 2,6 трлн дол. США, або на 5,27 %) (рис. 13).

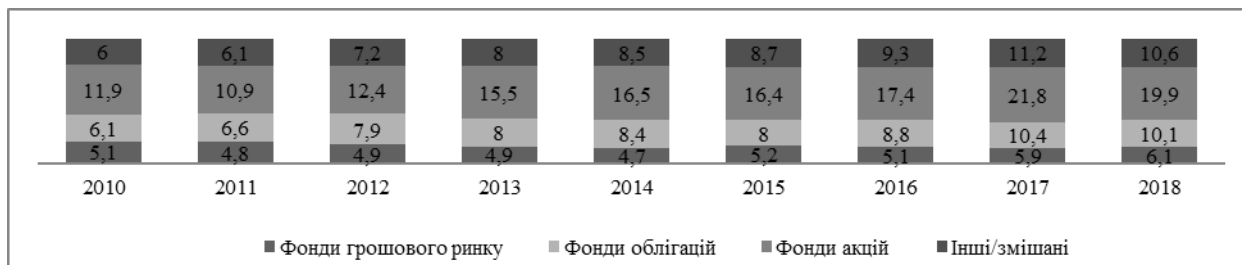

Рис. 13. Динаміка зміни обсягу чистих активів регульованих відкритих фондів (за типами фондів), трлн дол. США
Джерело: побудовано автором за даними [9]

Акціонерні фонди, які в основному інвестують у акції, що публічно торгуються, залишилися найбільшою категорією регульованих фондів, і на кінець 2018 р. становили 42,61 % чистих активів. Змішані / інші фонди становили ще 22,70 %, а облігаційні фонди, які інвестували насамперед у цінні папери з фіксованим доходом становили 21,63 % чистих активів. Фонди грошового ринку, які, як правило, визначаються у всьому світі як регульовані фонди, і які можуть мати лише короткострокові, високоякісні інструменти грошового ринку, становлять 13,06 % чистих активів.

Сучасні європейські ІСІ керуються широким діапазоном інвестиційних цілей, які можуть бути або спрямовані на специфічні географічні регіони (наприклад країни Європи, що розвиваються) або такі, що стосуються специфічних областей життєдіяльності (наприклад: нерухомість, окремі проекти-венчури тощо). Проте, зазвичай, у тій чи іншій країні існує чітко виражена тенденція інвестувати значною мірою у певні типи активів чи цінних паперів. Відповідно ІСІ класифікують на фонди акцій, облігацій, фонди інструментів грошового ринку, змішані фонди, нерухомості та інші, відповідно до статистичних спостережень Європейської асоціації управління фондами та активами – EFAMA [12, с. 81].

Хоча нині у фінансовому секторі відбувається часткове витіснення традиційних посередників новими учасниками, автоматизованими процесами та децентралізованими мережами [13, с. 15], інститути спільного інвестування в усьому світі залишаються досить популярними серед інвесторів. пояснюється тим, що цей вид комерційної діяльності ефективно поєднує інтереси всіх сторін, причетних до діяльності інститутів спільного інвестування. Він не набув би такого поширення, якби не пропонував власникам грошей перспектив, більш цікавих порівняно з альтернативними шляхами розміщення коштів [4].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інститути спільного інвестування відіграють важливу роль в економіці країни, оскільки сприяють залученню заощаджень домогосподарств в активний господарський оборот. У розвинених країнах зростає частка роздрібних клієнтів у загальній структурі інвесторів інвестиційних фондів. Основну роль на ринку спільного інвестування відіграють страхові компанії та пенсійні фонди як інституційні інвестори. Слід зауважити, що у світі найрозвиненішими ринками спільного інвестування є ринки Європи і США, а найбільші ринки спільного інвестування у Європі мають Великобританія, Франція та Німеччина.

Зважаючи на значення отриманих результатів для практики діяльності інститутів спільного інвестування, доцільним буде проведення подальших досліджень із вивчення впливу різних видів та типів інвестиційних фондів на фінансову систему та на економічний розвиток країни.

Література

1. Бороденко Т.М. Корпоративні інвестиційні фонди: пріоритети розвитку і підвищення ефективності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Т.М. Бороденко. – К. : Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана, 2019. – 22 с.
2. Бороденко Т.М. Глобальний контекст розвитку спільного інвестування: уроки для України / Т.М. Бороденко // Економіка та держава. – 2016. – № 10. – С. 83–86.
3. Вергун В.А. Інститути спільного інвестування в умовах глобалізації світових фінансових ринків / В.А. Вергун, О.І. Ступницький, В.М. Коверда, Т.В. Волковинська. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». Серія «Міжнародний бізнес», 2009. – 512 с.
4. Незнайко Д.В. Зарубіжний досвід діяльності ІСІ. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України / Д.В. Незнайко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2004. – Т. 10. – С. 191–201.
5. Фурдичко Л. Є. Інститути спільного інвестування: міжнародний досвід, специфіка та розвиток / Л.Є. Фурдичко // Регіональна економіка. – 2009. – № 1. – С. 81–88.

6. Шпакович І.Р. Державне управління інститутами спільного інвестування в національному господарстві : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / І.Р. Шпакович. – Л. : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2016. – 23 с.
7. Мазаракі А. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України / А. Мазаракі, С. Волосович // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2016. – № 1. – С. 5–23.
8. Офіційний сайт The Independent Directors Council. URL : https://www.idc.org/idc_
9. Офіційний сайт The Investment Company Institute. URL : https://ici.org/about_ici
10. Офіційний сайт European fund and Asset Management Association. URL : <https://www.efama.org>
11. Кравчук А.Н. Обращение и регистрация ценных бумаг в странах Западной Европы, США и Японии / А.Н. Кравчук. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 573 с.
12. Ворона Л. В. Функціонування інститутів спільного інвестування в Європейському Союзі / Л. В. Ворона // Інтернаука : міжнародний науковий журнал. – 2017. – № 2(2). – С. 80–85.
13. Мазаракі А. Fintech у системі суспільних трансформацій / А. Мазаракі, С. Волосович // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2018. – № 2. – С. 5–18.

References

1. Borodenko T.M. Korporatyvni investytsiini fondy: priorityty rozvytku i pidvyshchennia efektyvnosti : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : spets 08.00.08 «Hroshi, finansy i kredyt» / T.M. Borodenko. – K. : Kyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana, 2019. – 22 s.
2. Borodenko T.M. Hlobalnyi kontekst rozvytku spilnoho investuvannia: uroky dlia Ukrainy / T.M. Borodenko // Ekonomika ta derzhava. – 2016. – № 10. – S. 83–86.
3. Verhun V.A. Instytuty spilnoho investuvannia v umovakh hlobalizatsii svitovykh finansovykh rynkiv / V.A. Verhun, O.I. Stupnytskyi, V.M. Koverda, T.V. Volkovynska. – K. : Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskyi universytet». Seriya «Mizhnarodnyi biznes», 2009. – 512 s.
4. Neznaiko D.V. Zarubizhnyi dosvid diialnosti ISI. Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy / D.V. Neznaiko // Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy. – 2004. – T. 10. – С. 191–201.
5. Furdychko L. Ye. Instytuty spilnoho investuvannia: mizhnarodnyi dosvid, spetsyfika ta rozvytok / L.Ie. Furdychko // Rehionalna ekonomika. – 2009. – № 1. – S. 81–88.
6. Shpakovych I.R. Derzhavne upravlinnia instytutamy spilnoho investuvannia v natsionalnomu hospodarstvi : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / І.Р. Шпакович. – Л. : Nats. un-t «Lvivska politekhnik», 2016. – 23 s.
7. Mazaraki A. Dominanty instytutsiinoi modernizatsii finansovoi systemy Ukrainy / A. Mazaraki, S. Volosovych // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. – 2016. – № 1. – S. 5–23.
8. Ofitsiyni sait The Independent Directors Council. URL : https://www.idc.org/idc_
9. Ofitsiyni sait The Investment Company Institute. URL : https://ici.org/about_ici
10. Ofitsiyni sait European fund and Asset Management Association. URL : <https://www.efama.org>
11. Kravchuk A.N. Obrashenie i registraciya cennykh bumag v stranah Zapadnoj Evropy, SShA i Yaponii / A.N. Kravchuk. – M. : INFRA-M, 2007. – 573 s.
12. Vorona L. V. Funktsionuvannia instytutiv spilnoho investuvannia v Yevropeiskomu Soiuzi / L. V. Vorona // Internauka : mizhnarodnyi naukovyi zhurnal. – 2017. – № 2(2). – S. 80–85.
13. Mazaraki A. Fintech u systemi suspilnykh transformatsii / A. Mazaraki, S. Volosovych // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. – 2018. – № 2. – S. 5–18.

Рецензія/Peer review : 27.02.2020

Надрукована/Printed : 10.03.2020
Прорецензовано редакційною колегією